

Sak 2: Prinsippprogram

Landsstyrets forslag til prinsippprogram 2023-2027

**SVs 25. ordinære landsmøte
17.-19. mars 2023**

Dato: 23.01.23

#svlm23 | sv.no/landsmote

1 **Sosialisme på norsk**
 2 **- SVs prinsippprogram 2023-2027**

3 **Sosialisme på norsk 2**
 4 *Frihet..... 4*
 5 *Demokrati..... 5*
 6 *Nærmakt 6*
 7 *Staten..... 7*
 8 *Velferd..... 8*
 9 *Arbeid..... 9*
 10 *Økonomi..... 10*
 11 *Natur og klima..... 12*
 12 *Feminisme 13*
 13 *Urfolk..... 15*
 14 *Antirasisme 16*
 15 *Solidaritet..... 17*
 16 *Fred og sikkerhet 18*
 17 *Sosialisme nedenfra 20*
 18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28 Sosialisme på norsk

29 Sosialisme på norsk kommer ikke fra en bok eller en teori, men fra dype trekk og praksiser i vår kultur
30 og historie. Fellesskapstradisjonen ser vi i hverdagen, på arbeidsplassen, på dugnad for korpset eller
31 velforeningen. Sosialisme på norsk er ikke en fremtidsutopi. Fellesskapstradisjonen har dype røtter i
32 historien vår, kjempet frem av overbevisning om at utfordringer må løses sammen. Det er denne
33 tradisjonen vi kommer fra, og som vi vil bygge samfunnet videre på.

34
35 SV har utspring i den radikale, folkelige tradisjonen som har båret fram det norske demokratiet og
36 velferdsstaten. Vi er en del av arbeiderbevegelsen, kvinnebevegelsen, den antirasistiske bevegelsen,
37 fredsbevegelsen og miljøbevegelsen. Vi bygger på arbeiderbevegelsens og fagbevegelsens klassekamp
38 for fordeling og velferd. Vi bygger videre på kampene utkjempet av samer, småbrukere, kystfiskere og
39 målrørsla om retten til kultur, sted, ressurser og språk. Vi står sammen med frigjøringsbevegelser
40 som kjemper for retten til å være den de er eller elske den de vil, og med dem som jobber for fred og
41 internasjonal solidaritet. Vi tar prinsippene og verdiene som disse bevegelsene har kjempet fram inn i
42 vår tid.

43
44 Historisk har fellesskap vært det norske samfunns og den norske sosialismens viktigste strategi for
45 overlevelse og realisering av muligheter. Sterke fellesskap, hvor ethvert menneske ses på som en
46 ressurs, har vært nøkkelen til å lykkes i både små og store samfunn.

47
48 Vårt samfunn er tufta på ressursene i havet og på landområder som høyfjell, vidder, fjord- og
49 kystlandskap og fruktbare lavland med skoger og åkervidder. I et land med spredte og sparsommelige
50 ressurser har vilkårene for opphoping av økonomisk og politisk makt vært begrensede. Norge har ikke
51 hatt en adel som ellers i Europa og kongen har vært fjernt fra folk. Dette har allikevel ikke vært noen
52 garanti mot maktovergrep eller fattigdom. Vi har allikevel hatt storbønder, rike handelsmenn og
53 mektige væreiere. I kampen mot sosiale forskjeller i Norge har det innfløkte landskapet med små
54 bygder og spredte bygder i seg selv fremmet lokal styring. En slagkraftig kvinnebevegelse har bana vei
55 for likestilling og gitt kvinner rett til arbeid, utdanning, politisk deltakelse, selvbestemte abort og vern
56 mot vold.

57
58 Mange varianter av fellesskaplige ordninger preget bygd og samfunn, fra uformelle institusjoner som
59 tok vare på de i lokalsamfunnet som trengte omsorg, til større prosjekter utført på dugnad. Fiskeriene
60 og jord- og skogbruket omsatte produktene sine gjennom samvirkeorganisasjoner. I samenes
61 tradisjonelle samfunnsorganisering sørget sida-systemet for fordeling av makt og ressurser, mens
62 lokal etablering av kraftlag, boligbyggerlag, samvirkelag og sparebanker var måter å løse felles
63 utfordringer og gi muligheter.

64
65 Sterke fagforeninger som sto opp for arbeiderne i Norge, ble kjempet fram, særlig i kjølvannet av
66 industrialiseringen. Fagforeninger som kjemper for arbeidernes rettigheter, demokrati og rettmessige
67 del av verdiskapningen er avgjørende i et sosialistisk samfunn. Vannkrafta som spilte en viktig rolle i
68 deler av industrialiseringen, ble sikret for fellesskapet med innføring av hjemfallsretten. Denne
69 tradisjonen med sikring av naturressurser for fellesskapet ble videreført da staten sikret seg et
70 omfattende eierskap i oljenæringen.

71
72 Små forskjeller i makt og rikdom er grunnleggende for sterke fellesskap, folkestyre og velferd.
73 Mennesket er et flokkdyr, og det er styrken i samarbeidet som avgjør vår overlevelse. Folk har
74 gjensidig ansvar og bruk for hverandre. Felles oppgaver utføres best gjennom samarbeid framfor
75 konkurranse. Interessesmotsetninger bør løses på demokratisk vis. Det er dette sosialisme på norsk vil
76 styrke og bygge videre på.

77 SV legger et positivt menneskesyn til grunn: Alle mennesker er ikke bare like mye verdt, de innehar
78 også viktig kompetanse og er ressurser for hele samfunnet. Fellesskapets viktigste oppgave er derfor
79 å legge til rette for at mennesket kan utfolde seg fritt og delta i utviklingen av samfunnet. Dette
80 krever sterke fellesskap som har rom for et stort mangfold av perspektiver, bakgrunn og livsvalg.
81 Mangfoldet gir styrke og kompetanse i møte med utfordringer og muligheter. Solidariske fellesskap
82 med små forskjeller er en grunnleggende verdi i velferdsstaten og folkestyret, og en forutsetning for
83 frihet.
84
85 På samme måte som mangfold er en styrke for mennesket er mangfold i naturen en styrke. Overalt på
86 jorda har mennesket greid å tilpasse seg en stor variasjon av livsvilkår. I størstedelen av menneskets
87 historie har naturen vært rammene for enkeltmennesket, samfunnet og kulturen. Til tross for en høyt
88 utvikla teknologi og framveksten av store byer, er menneskene en del av naturen vi lever i og med.
89
90 Når den tekniske og økonomiske makta i den rike delen av verden nå gjør det mulig å gripe inn i og
91 styre naturprosesser på alle nivåer, er det særlig viktig å legge til grunn at naturen er en kompleks
92 helhet som mennesket bør tilpasse seg, og ikke prøve å fri seg fra. Kompleksiteten og mangfoldet er i
93 seg selv en kvalitet som gjør at naturen på alle nivåer – fra de minste organismene til den enorme
94 biosfæren – er sterkere og mer livskraftig. Naturen er vi helt avhengige av, men vi er likevel i ferd med
95 å endre livsgrunnlaget vårt for alltid. Menneskeskapte klimaendringer og tapt naturmangfold utgjør
96 den mest alvorlige trusselen menneskeheten har stått overfor. Manglende solidaritet i tid og rom,
97 med de som kommer etter oss og de som lever i deler av verden som rammes hardere av disse
98 krisene enn oss, gjør at det grønne skiftet tar for lang tid og har for få virkemidler. Vi som lever i dag
99 bruker i stort tempo opp verdens naturressurser og fortsetter utslippene som ødelegger natur og
100 klima.
101
102 Fellesskapet har alltid blitt utfordret av de som ønsker egen vinning på bekostning av andre. Sterke
103 pengeinteresser og en nyliberal ideologi har styrt økonomien i retning av stadig mindre demokratisk
104 kontroll. Etter flere tiår med nyliberale reformer rettet mot å krympe statens makt og deregulere
105 markeder er vi i dag underlagt en form for kaoskapitalisme; nyliberalismen har effektivt fjernet
106 barrierer for kapitalen, samtidig som den har drevet frem en økonomisk globalisering som de politiske
107 institusjonene ikke har klart å holde følge med. Konsekvensen er en kompleks internasjonal økonomi
108 som det er utfordrende for nasjonalstatene å styre, og en kapitalisme som i liten grad tøyler. Vi har
109 fått en kaoskapitalisme som tjener stadig færre, men som rammer og ødelegger livene til desto flere.
110
111 Konsekvensene merkes i hverdagen, på arbeidsplassene og på kroppen til folk. Når styringen gjøres
112 usynlig svekkes innflytelsen over egen hverdag. Det skaper avmakt, ydmykelse og sinne. Når
113 forskjellene øker, makten blir fjern, og rammene for å være menneske innordnes kapitalens makt,
114 svekkes menneskets frihet.
115
116 Vi vil snu denne samfunnsutviklingen – og bygge et mer demokratisk samfunn som setter
117 menneskenes livskvalitet og naturens bæreevne foran kapitalens krav til stadig økende avkastning.
118
119 Sosialister vil alltid kjempe mot systemer som utnytter og svekker fellesskapet. Sosialismen er et
120 frigjøringsprosjekt fra maktstrukturer som reduserer og innskrenker livsrommet til mennesket. Vi
121 kjemper for et mer mangfoldig samfunn, der mennesker har ulik kultur og bakgrunn, får elske den de
122 vil og være den de er. Mangfold er en styrke for samfunnet. Sterke fellesskap og levende demokratier
123 kan kun skapes av frie mennesker i samfunn med små forskjeller, hvor alle har reell mulighet til
124 deltakelse.
125
126 Kapitalismen har ført med seg store økologiske konsekvenser. På samme måte som mennesker blir
127 gitt liten verdi, underordnes også natur og klima kortsiktige kapitalinteresser og målet om stadig

128 vekst. Unike økosystemer ødelegges og forringes dag for dag, samtidig som katastrofale og
 129 ukontrollerbare klimaendringer blir stadig mer sannsynlig. Natur- og klimaødeleggelser kaster oss inn
 130 i stadig nye kriser, fra jord- og vannmangel til uro og konflikt. Det er avgjørende at framtidig
 131 samfunnsutvikling skjer i samspill med, og ikke på bekostning av, biologisk mangfold og den naturen
 132 vi til enhver tid er avhengig av.

133
 134 I en sosialisme for vår tid sidestilles målet om sterke fellesskap med små forskjeller og stor grad av
 135 mangfold, med målet om sterke økosystemer med stort artsmangfold. Mennesket er ikke bare
 136 avhengig av naturen, vi er en del av den, og vi deler dens skjebne.

137
 138 Vår tid preges av kriser som har en globalt ødeleggende kraft. Spesielt i en slik tid må vi ta i bruk
 139 styrken som ligger i fellesskapet og løse utfordringene sammen.

140
 141 Dette programmet synliggjør hvilke prinsipper SV legger til grunn for utviklingen av vår politikk. Vi
 142 søker ikke å tegne opp et nøyaktig bilde av hvordan et sosialistisk samfunn ser ut, men å peke ut en
 143 retning for samfunnsutviklingen. SVs prinsipper om demokratisk styring og justering til lokale forhold
 144 betyr at veien blir til mens vi går.

145

146 Frihet

147 Prinsipper:

148
 149 Alle mennesker skal ha frihet til gode liv og utfoldelse. Alle skal ha reell mulighet for deltakelse, og
 150 frihet fra materiell nød, undertrykkelse, utnyttelse og ydmykelse.

151

152 Langsiktige mål og strategier:

153

154 Frihet skapes gjennom fellesskap, ikke gjennom en konkurranse der alle må kjempe for sin egen
 155 individuelle status. Mennesker er bundet sammen i sterke fellesskap – vi er avhengige av
 156 hverandre. Men denne avhengigheten kan også skape grunnlag for negativ sosial kontroll som
 157 begrenser friheten gjennom å låse mennesker fast til normer og regler. Derfor må fellesskapet være
 158 mangfoldig og gi rom for ulike typer livsutfoldelse, slik at ikke konformitetspress og undertrykkelse
 159 presser mennesker ut av fellesskapet.

160

161 Frihet er å ikke begrenses av undertrykkende strukturer og å ha makt til å forme sitt eget liv. Det
 162 forutsetter at vi har tilgang til ressurser som gjør at vi har mulighet til å leve gode liv, som tak over
 163 hodet, mat, økonomisk handlingsrom, tilstrekkelig tilgang på gode offentlige tjenester og tilgang på
 164 andre grunnleggende materielle goder. Det forutsetter også en levende natur som ikke er truet av
 165 klima- og miljøødeleggelser. Men fellesskapet skal også gi rom for å velge egne livsveier, være den vi
 166 er eller elske den vi vil.

167

168 I dag begrenses friheten på mange områder. Vi har et økonomisk system hvor menneskets frihet
 169 underkastes kapitalens behov for profittmaksimering, som tvinger arbeidstakere inn i strukturer for
 170 utbytting der faglige rettigheter svekkes og lønns- og arbeidsvilkår undergraves. For mange er møtet
 171 med offentlig sektor en ydmykelse. Mange opplever at arbeidsgiver utnytter sin makt, og at de har få
 172 muligheter til å styre hvordan oppgavene skal utføres. Kombinert med et arbeidsliv med
 173 umenneskelige krav til prestasjon slites mange ut lenge før pensjonsalder. Snevre kjønnsroller holder
 174 alle mennesker i ufrihet, og særlig de som bryter med dagens normer. Rasismen setter ulike
 175 hudfarger og kulturer opp mot hverandre. Så lenge denne undertrykkelsen eksisterer vil det alltid
 176 være ufrihet. Frihet fra undertrykkelse oppnås kun gjennom kollektiv frigjøringskamp.

177

178 Disse strukturene bygger på et negativt menneskesyn, som er uforenlig med sosialismens frihet. Vårt
 179 mål er å erstatte disse strukturene med et fellesskap på menneskets premisser. Vi legger til grunn et
 180 positivt menneskesyn, hvor hvert enkelt menneskes frihet er en styrke for helheten. På samme måte
 181 som at mangfold er en styrke i økologien, er det også det for mennesket. Et slikt fellesskap gir rom for
 182 et mangfold av livsvalg, levesett, perspektiver og erfaringer. Dette mangfoldet gir fellesskapet
 183 kompetanse til å overkomme utfordringer og se nye muligheter. Fellesskapet må kontinuerlig
 184 utfordres til mer mangfold, aldri underkastes kapitalen, formynderskapet, patriarker av ulike slag, hat
 185 eller andre som vil innskrenke felleskapets grenser og utnytte individet.
 186

187 Demokrati

188 Prinsipper:

189
 190 Bred demokratisk deltakelse er veien til de beste beslutningene for samfunnet. Demokrati forutsetter
 191 at alle har nok ressurser til å delta likt, vern av mindretallet, respekt for de politiske og sivile
 192 rettighetene, og en åpen og opplyst offentlighet.
 193

194 Langsiktige mål og strategier:

195
 196 Konsentrasjon av makt og rikdom samt autoritære strømninger er ødeleggende for et fritt, åpent og
 197 opplyst demokrati. Forskjellene i Norge og i verden øker. Tilgangen til politiske prosesser begrenses til
 198 stadig færre, enten det er økonomiske eller politiske eliter. Fremveksten av de store teknologigigantene
 199 fører til ytterligere kontroll og konsentrasjon av makt. Demokratiet og den frie offentligheten er
 200 under press og avmakten i befolkningen øker.
 201

202 Derfor må det føres aktiv politikk for en fri, åpen og opplyst offentlig samtale som flest mulig kan
 203 delta i. Vi må ha frie redaktørstyrte medier og allmennkringkastere. En demokratisk offentlighet
 204 krever informert innsyn i forvaltningen, samt folkevalgt kontroll av all utøvelse av offentlig
 205 myndighet. Prinsippet om maktfordeling mellom statsmaktene må ivaretas, og de folkevalgte
 206 organers suverenitet må forsvares mot en fordreining av makt til utøvende organer og overnasjonale
 207 organer uten tilstrekkelig demokratisk kontroll. Statsoverhodet i Norge bør være folkevalgt.
 208

209 Demokratiet utfordres også av en galopperende teknisk og økonomisk sentralisering som
 210 konsentrerer makt hos eksperter og kapitaleiere, og flytter makta vekk fra folkevalgte. Handelsavtaler
 211 og økt rettsliggjøring er en sterk driver for denne utviklingen. Dette bør motvirkes med økt makt til
 212 folkevalgte organer. SV går imot norsk medlemskap i EU. EUs traktatfestede markedsliberalisme, som
 213 også ligger til grunn for EØS-avtalen, er til hinder for demokratisk politisk styring og fordeling såvel i
 214 Norge som i Europa.
 215

216 Teknologigigantenes økte makt krever regulering både nasjonalt og internasjonalt. Disse selskapene
 217 tar eierskap til store mengder data om oss og om hvordan vi samhandler som samfunn. Slike data må
 218 anses som personlig eiendom på individnivå, og som en felles ressurs på samfunnsnivå. Slike data bør
 219 derfor underlegges demokratisk kontroll og regulering, og vi må sikre et sterkt personvern både i
 220 møte med kommersielle selskaper og mot offentlige myndigheter.
 221

222 Fri kunst og kultur har en sentral rolle i samfunnet og demokratiet. Kunst og kultur er både et gode i
 223 folks liv, og ytringer som kan romme et mangfold av uttrykk og perspektiver. Kunstens frihet er også
 224 en frihet til å være utfordrende, og til å fremme marginaliserte, ignorerte og maktkritiske
 225 perspektiver. Målet med kulturpolitikken er derfor å spre makt og gi flere mulighet til å oppleve og

226 delta i kunst- og kulturlivet. Kulturpolitikken må styres på demokratisk vis, med armlengdes avstand
227 til de kulturfaglige beslutningene.

228
229 Utdanning er sentralt for å gi mennesker muligheten til å delta som like borgere i demokratiet og se
230 kritisk på samfunnet rundt seg. Utdanning skal være frigjørende, ikke disiplinerende eller
231 indoktrinerende. Den skal bidra til selvstendighet og motvirke forskjeller. Vi legger til grunn et bredt
232 syn på utdanning som dannelse av hele mennesket, ikke bare som leverandør av kompetanse til
233 næringslivet og samfunnet ellers. Utjevning av muligheter i stedet for videreføring av klasseskiller blir
234 derfor et demokratisk mål innenfor utdanningssystemet. Vi verdsetter både praktisk, estetisk og
235 teoretisk kunnskap og ferdigheter, og anerkjenner at disse ikke er motsetninger.

236
237 Språk er makt. Likestilling mellom målformene nynorsk og bokmål er et viktig prinsipp, og
238 målformene må sikres reell likestilling på alle samfunnsområder.

239
240 Flere må få tilgang til demokratiet. For å oppnå et demokrati med likhet mellom folk, må makt
241 utjevnes og alle sikres ressurser og muligheter til å kunne delta. Derfor bør også stemmeretten
242 utvides til å gjelde flere.

243

244 Nærmakt

245 Prinsipper:

246
247 Beslutninger bør tas så nærme og med så stor innflytelse fra de det gjelder som mulig. Flest mulig bør
248 delta i mest mulig av beslutningene i samfunnet. Nærhet bør gi forrang til å høste av og forvalte
249 lokale ressurser.

250
251 Langsiktige mål og strategier:

252
253 Makt og innflytelse har blitt stadig mer sentralisert og fjernere fra folk i deres hverdag. Beslutninger
254 flyttes til sentralstaten, styrerom, store selskaper og overnasjonale frihandelsmekanismer utenfor
255 demokratisk kontroll. Lokalsamfunn og folk opplever avmakt ved at de ikke kan påvirke beslutninger
256 som angår dem. Det er en styrke for samfunnet at flest mulig deltar i slike beslutninger.

257
258 Demokrati er mer enn å delta i valg annethvert år. Flest mulig bør kunne ta direkte del i beslutningene
259 i samfunnet, i tillegg til å velge representanter som tar beslutninger på våre vegne på et så lokalt nivå
260 som mulig. Spesielt gjelder dette saker nær folks dagligliv. Derfor vil SV styrke og etablere nye kanaler
261 for direkte folkelig deltakelse og innflytelse. Mindretallsvern skal også ivaretas når demokratiet gjøres
262 mer deltakende. Derfor støtter SV alltid barns rett til å si sin mening og bli hørt,
263 menneskerettighetenes vern av urfolk, minoriteter og alles grunnleggende rettigheter, og at disse
264 skrankene må gjelde ved deltakerdemokrati som ved representativt demokrati.

265
266 Avstanden til beslutninger og innflytelse skal være så kort som mulig. Lokale felleskap som bydeler,
267 grender, arbeidsplasser, borettslag og kommuner må få økt makt over det som angår dem.
268 Lokaldemokratiet bør ha en sentral samfunnsutviklerrolle, sosialt og økonomisk.

269
270 Lokalsamfunnene bør ha forrang til å høste og forvalte ressursene sine på bærekraftig og demokratisk
271 vis innenfor nasjonale rammer. Spesielt må innflytelsen være stor når det gjelder sjø- og
272 jordressurser, som på mange måter har formet kultur og sted, og hvor lokal kunnskap er avgjørende
273 for bærekraftig høsting og fangst. Havet tilhører fellesskapet, og skal komme kystsamfunnene til

274 gode. Naturmangfoldet, jordressursene og kulturlandskapene må holdes i hevd av hensyn til
 275 lokalsamfunnet og kommende generasjoner.

276
 277 Lokal medbestemmelse kan imidlertid ikke være ubegrenset. Det finnes også behov for nasjonal og
 278 regional styring for å sikre viktige politiske mål, som forvaltning av menneskerettighetene, natur og
 279 areal, og ivaretagelse av grunnleggende behov, minoriteter og sårbare gruppers interesser.

280
 281 Makt og innflytelse kan og bør være nærmere folk. Et sosialistisk demokrati handler om at også
 282 arbeidsliv og økonomi skal styres og eies demokratisk i felleskap - av arbeiderne selv, av
 283 lokalsamfunn, av innbyggerne som bruker virksomheten direkte eller av lokale eller nasjonale
 284 myndigheter. Mer demokratisk styring, mindre marked. Mer folkemakt, mindre pengemakt.
 285

286 **Staten**

287 Prinsipper:

288
 289 Staten skal spre makt og rikdom, og sikre at alle har lik rettsikkerhet.

290 Langsiktige mål og strategier:

291
 292
 293 Historisk sett har staten blitt rettferdiggjort på bakgrunn av et negativt menneskesyn, hvor en mektig
 294 stat som opprettholder lov og orden er avgjørende for å hindre konflikt og krig. Denne
 295 rettferdigjøringen er utilstrekkelig. Vi bygger på et positivt menneskesyn, overbevist om at alle
 296 besitter klokskap som er viktig for fellesskapet. Statens viktigste oppgave er derfor å spre makt og
 297 rikdom slik at alle kan delta, for å styrke å fellesskapet, tilliten og rettsikkerheten. Staten skal ikke stille
 298 seg over folket, som en dømmende kraft som vet best. Staten skal tjene folket og forhindre
 299 urettferdighet.

300
 301 Staten bruker i dag svært inngripende virkemidler som vold, tvang, overvåkning og frihetsberøvelse
 302 for å løse sine oppgaver. Det er alltid stor risiko for maktovergrep som historisk sett alltid har rammet
 303 de marginaliserte hardest. Rettsikkerheten er fremdeles skjevt fordelt både når det gjelder hvem som
 304 utsettes for kriminalitet, statlig overgrep, justismord og tilgang på rettshjelp. Det kreves stadig større
 305 ressurser for å orientere seg i lover og regler, og føre frem sin sak. Lover og regler bør være forståelig
 306 for alle og tilgang på juridisk ekspertise må være rettferdig fordelt.

307
 308 Staten har blitt gitt mange fullmakter. Fullmaktene er gitt under tillit fra folket, og da er det
 309 avgjørende at rettsikkerheten og den demokratiske kontrollen er sterk. Staten blir bedre av mer
 310 demokrati, åpenhet og medbestemmelse. Markedsstenkingen i styringen av staten må vekk, og
 311 erstattes med tillit til menneskene velferdsstaten er til for, og til de som jobber der. Staten bør være
 312 sekulær og livssynsnytral.

313
 314 Forvaltningen av staten har gjennom flere tiår blitt formet av nyliberal markedsideologi som har skapt
 315 stor avstand mellom staten og menneskene den skal tjene. Nyliberalismen har skapt en blind tro på at
 316 markedsstyring er den eneste naturlige måten å organisere samfunnet på. Mennesker reduseres til
 317 kunder og brukere, og ansatte blir produsenter og rapportører. Dette fører til økte forskjeller, både
 318 demografisk og geografisk, og bidrar til avmakt og mistillit.

319
 320 Vårt mål er ikke mer stat i seg selv, men mer felleskap og demokrati. Det kan bety mer makt til lokale
 321 demokratiske organer, og en mer demokratisk stat. Staten skal støtte, ikke støte ut folk.

322 Velferd

323 Prinsipper:

324
325 Offentlig velferd skal utjevne og utligne forskjeller slik at alle kan delta i samfunnet på like premisser.
326 Velferden skal bygge på universelle rettigheter. Den skal styres etter sosiale formål, ikke fortjeneste
327 og bunnlinje, og av de ansatte og innbyggerne som bruker den innenfor demokratisk vedtatte
328 rammer.

329 330 Langsiktige mål og strategier:

331
332 Velferdsstaten er et resultat av politisk kamp over mange årtier. Både lokale initiativer og nasjonale
333 bevegelser har stått sentralt i denne kampen. Ingen velferdsstat uten arbeiderbevegelsens krav om
334 universelle velferdsytelser, ideelle organisasjoners utvikling av velferdstjenester nedenfra, og
335 kvinnebevegelsens krav om å kunne kombinere familie og arbeid.

336
337 Maktforskjellene i samfunnet kommer til uttrykk i velferdsstatens organisering og innhold, og i
338 hvilken grad den er finansiert gjennom et rettferdig og omfordelende skattesystem. Når noen
339 grupper grunnleggende behov ikke dekkes av velferdsstaten, må det forstås som et uttrykk for at
340 de mangler makt til å påvirke velferdsstatens utforming og innhold. Vårt mål er en raus og
341 humanistisk velferdsstat.

342 343 **Dissens 1:**

344 **Et mindretall i landsstyret bestående av 14 representanter vil beholde opprinnelig tekst på linje**
345 **337-341:**

346
347 *Velferdsstaten er alltid under utvikling og alltid under angrep. Den er fremdeles full av hull. Flere*
348 *grunnleggende behov er ikke dekket gjennom felleskapet. Ofte bidrar den til ulikhet, stikk i strid med*
349 *formålet.*

350
351 Velferdsstaten angripes av de som vil markedsrette offentlig sektor, de som har dreid formålet bort
352 fra det sosiale og faglige og over til bunnlinje og fortjeneste; og bort fra tillit til fagfolk i møte med
353 dem som bruker tjenesten, til styring ovenfra gjennom mål og rapportering og press på bemanninga.
354 Alle bør ha lik tilgang på velferd, og den bør være underlagt demokratisk kontroll. Derfor må
355 velferden være offentlig og ikke kommersiell. En skal ikke kunne kjøpe seg til bedre grunnleggende
356 velferd. Markedsstyring og konkurranseutsetting skal erstattes med offentlig egenregi og samarbeid
357 med ideelle leverandører.

358
359 Den generelle sentraliseringen av beslutninger i offentlig velferd har økt avstanden til de som trenger
360 velferd. Sentraliseringen gjør at velferdsstaten for mange kan oppleves som fjern, dominerende og
361 ydmykende. Endre til "Det skaper avmakt når en er avhengig av offentlig sektor og blir overlatt til seg
362 selv i mengden av ordninger uten en reell mulighet til å påvirke avgjørelser som angår ens eget liv.

363
364 Velferdsstaten skal være styrt av de ansatte og av borgerne som bruker tjenestene under rammer
365 som er lagt av folkevalgte organer. Utformingen og utøvelsen av velferdstjenester må skje nært og
366 være tilpasset forskjellige behov ulike steder i landet.

367
368 Velferden må hele tiden forbedres, og det gjøres best med å satse på de som jobber der.
369 Velferdsyrkene er i stor grad kvinnedominerte yrker. Derfor er økt grunnbemanning, likelønn og et
370 trygt arbeidsliv i offentlig sektor viktig både for å forbedre velferden og for et likestilt arbeidsliv.
371

372 Unge faller utenfor en rekke ordninger i velferdsstaten. Velferden skal være for alle, uavhengig av
 373 alder. Vi kan ikke akseptere at lærlinger, studenter og unge som trenger ytelse fra Nav lever langt
 374 under fattigdomsgrensa.

375
 376 I årene fremover er det behov for å omfordele fra privat rikdom til velferd for oss alle. Vi vil utvikle
 377 offentlig velferd til å omfatte nye velferdsområder. Tann- og synshelsetjenester skal være likestilt
 378 med andre helsetjenester. Oppvekst bør bli et satsingsområde for å videreutvikle velferden. Bolig skal
 379 være en rettighet og et politisk ansvar å sikre alle, gjennom regulering av boligmarkedet og
 380 leiemarkedet, offentlig boligbygging og etablering av en demokratisk, selveid og ikke-kommersiell
 381 boligsektor.

382
 383 En sterk velferdsstat, med muligheter for alle, små forskjeller og sikkerhetsnett, er ikke en utgift.
 384 Lønnsomme investeringer i mennesker og fellesskap gir et produktivt næringsliv og et bedre samfunn
 385 med stor grad av tillit.

386

387 Arbeid

388 Prinsipper:

389

390 Alle som kan jobbe bør sikres anstendig arbeid. Alle skal ha en lønn å leve av og en jobb å leve
 391 med. Det skal være små lønnsforskjeller og gode livsbetingelser uansett arbeidsplass. Vår felles
 392 arbeidsinnsats skal komme alle til gode.

393

394 Langsiktige mål og strategier:

395

396 En kapitalistisk økonomi kjennetegnes av at samfunnet er delt i to klasser, der én klasse lever av å
 397 selge arbeidskraften sin mens kapitalisten lever av andres arbeid. Innenfor denne todelingen er det
 398 imidlertid stor variasjon. Noen lønnsstakere har skyhøye lønninger, mens andre eier en liten bedrift
 399 med to ansatte. Mange bønder og fiskere både eier sin egen arbeidsplass, og lever av sitt eget arbeid.
 400 Mange arbeidstakerne jobber i offentlig sektor. Andre har ikke lønn, men lever på ytelse.

401

402 På tross av dette store spennet er det hovedsakelig to grupper i samfunnet: de som primært lever av
 403 sin arbeidskraft og de som primært lever av formue. Hvordan samfunnets ressurser fordeles mellom
 404 disse to gruppene bestemmes i hovedsak av hvor godt organisert arbeidstakerne er gjennom
 405 fagforeninger med evne til kollektiv lønnskamp. Jo større arbeiderkollektiver, jo bedre evne til
 406 lønnskamp for lavlønnte. En forutsetning for sosialistisk fordelingspolitikk er å endre maktforholdene
 407 mellom arbeid og kapital i arbeidernes favør.

408

409 Arbeidstakernes makt til å organisere seg gjennom fagbevegelsen er den viktigste mekanismen for
 410 omfordeling av makt og rikdom. Gjennom fagorganisering kjemper ansatte også for medbestemmelse
 411 på egen arbeidsplass og vern mot urettferdig behandling fra sjefer, enten de jobber i offentlig eller
 412 privat sektor. Dette er en frihetskamp – frihet fra å bli tvunget til å innordne seg, frihet over egen
 413 arbeidshverdag, frihet fra avhengighet av arbeidsgiver. Vi vil redusere arbeidsgivernes mulighet til å
 414 bestemme over arbeidstakerne, og dermed øke arbeidstakernes frihet.

415

416 Vi vil ha et samfunn der man ikke må konkurrere seg til toppen for å få et godt liv. Uansett hvilken
 417 posisjon en har i arbeidslivet, skal en ha gode arbeidsvilkår, verdighet og medbestemmelse.
 418 Utnyttelse av importert arbeidskraft ved å omgå norske lønns- og arbeidsvilkår har store negative
 419 konsekvenser; herunder sosial dumping, undergraving av lønns- og arbeidsvilkår, dårligere sikkerhet
 420 og et høyere antall ulykker, svekkelse av omfordeling og dermed velferd, og tap av kompetanse.

421

422 Arbeidsløshet er sløsing med samfunnets viktigste ressurs, og innebærer at kapitaleierne kan presse
 423 ned lønninger og tilegne seg større deler av verdien som arbeidet skaper. Det offentlige har et ansvar
 424 for å legge til rette for at alle som kan jobbe skal få arbeid. For å klare å ta i bruk flest mulig
 425 menneskelige ressurser i samfunnet, må fellesskapet sørge for at alle som kan og vil får arbeid. Unge
 426 må ha rett til å fullføre utdanning og ha rett til arbeid, samt sikres vern og rettigheter i møte med
 427 arbeidsliv der unge ofte utnyttes.

428
 429 I Norge har vi gjennom en sterk fagbevegelse kjempet frem et anstendig arbeidsliv. Vi har en relativt
 430 høy sysselsettingsgrad, men arbeidslivet er i dag under angrep. For mange er arbeidsbelastningen for
 431 stor, lønna for lav og tilknytningen til arbeidslivet for svak.

432
 433 Arbeidsbelastningen og lønna er også urettferdig fordelt med særlig store skillelinjer mellom kjønn,
 434 klasse og sosial- og kulturell bakgrunn. Organisasjonsgraden har en negativ utvikling på flere områder
 435 som truer arbeidernes mulighet til å bestemme hvordan arbeidet skal organiseres. Tilknytningen til
 436 arbeidslivet undergraves av midlertidighet, deltidsarbeid, innleie og arbeid via digitale plattformer.

437
 438 Derfor vil vi gjøre heltidsarbeid og faste ansettelse til normalen. Vi vil redusere arbeidstiden uten at
 439 en går ned i lønn. Produktivitetsvekst kan tas ut i redusert arbeidstid eller utdanning. Lønn,
 440 kompensasjon og pensjon må opp for store deler av arbeidslivet, og inntektene må fordeles mer
 441 rettferdig. Lavtløntes inntekt må særskilt løftes. Dagens kjønnsdelte arbeidsliv må endres slik at
 442 arbeidsdelingen mellom kvinner og menn blir mer rettferdig. Inntekten til lavtlønte og
 443 kvinnedominerte grupper må særskilt løftes. For et godt og demokratisk arbeidsliv er det viktig med
 444 sterke, aktive fagforeninger, landsomfattende tariffavtaler, der de sentrale forhandlingene og
 445 streikeretten videreutvikles ikke svekkes.

446
 447 En aktiv industripolitikk er en viktig del av den grønne omstillingen. En forutsetning for å få til en
 448 rettferdig grønn omstilling er at vi jobber aktivt for å ivareta opparbeidede rettigheter og tariffavtaler.
 449 Bare gjennom et fungerende trepartssamarbeid, med felles ambisjon om å kutte klimagassutslipp og
 450 ivareta naturmangfoldet, kan man sikre at den enkelte arbeidstaker ikke bærer byrden.

451 Økonomi

452 Prinsipper:

453
 454 Den økonomiske og tekniske utviklingen skal legge til rette for at folk kan skape etter evne og få etter
 455 behov, uten at det utfordrer naturens tåleevne. Det økonomiske systemet skal være under
 456 demokratisk kontroll, bidra til rettferdig fordeling av godene og hindre maktkonsentrasjon.

457 458 Langsiktige mål og strategier:

459
 460 Kapitalismens behov for uavbrutt vekst har skapt en sterk forbruksvekst, og driver også fram større
 461 global og nasjonal ulikhet, en livstruende miljøkrise og systemtruende finanskriser.

462
 463 I den nyliberalistiske markedsøkonomien reguleres markedene til fordel for de største og mektigste
 464 aktørene. Dagens monopolkapitalisme må derfor reguleres slik at vi får rettferdig konkurranse. Vi må
 465 regulere økonomien slik at ingen kan tjene penger på å utnytte og underbetale arbeidsfolk eller
 466 ødelegge miljøet, og gi bedre vilkår til de aktørene som bidrar til å løse de store utfordringene i vår
 467 tid.

468
 469 Gjennom økt demokratisk styring av økonomien skal kapitalistisk logikk få en mindre dominerende
 470 plass, mens det aktivt legges til rette for et mangfold av sosialistiske praksiser. Dette innebærer ulike

471 former for eierskap – som arbeidereie, samvirker og offentlig eie. Ideelle aktører og selskaper som
 472 styres etter andre mål en ren profittmaksimering er også viktige elementer i en sosialistisk økonomi.
 473 Særlig lokalsamfunnene skal få mer demokratisk eierskap og styring i økonomien. Vårt mål er å endre
 474 dagens kapitalistiske system til en demokratisk styrt, sosialistisk økonomi.

475

476 **Dissens 2:**

477 **Et mindretall i landsstyret bestående av 15 personer ønsker å stryke siste setning:**

478

479 *Vårt mål er å endre dagens kapitalistiske system til en demokratisk styrt, sosialistisk økonomi.*

480

481 For at det økonomiske systemet skal utvikle seg i samsvar med de økologiske rammene og
 482 menneskelige behov, kan ikke vekst i brutto nasjonalprodukt være målet for den økonomiske
 483 utviklinga. Vi vil erstatte det med mål om sosial rettferdighet og økologisk bærekraft.

484

485 Skal dette være mulig må de globale markedene underlegges politisk kontroll, det må etableres
 486 restriksjoner på kapitalbevegelser og maktkonsentrasjonen til de multinasjonale selskapene må
 487 reduseres.

488

489 Den norske økonomien er i stor grad knytta til eksport av råvarer, inkludert energi. SV ønsker
 490 prinsipielt at ethvert land skal kunne ta hand om sine egne ressurser for å skape arbeidsplasser og
 491 verdier gjennom foredling av råvarene, slik konsesjonslovgivningen vår legger opp til.

492

493 Demokratisk kontroll over bruken av våre egne naturressurser vil være av stor betydning også i
 494 framtida. Mange lokalsamfunn er tufta på foredling av stedlige ressurser, og må få større mulighet til
 495 å starte og drive egen verdiskaping.

496

497 I dag går for mye finanskapital til investeringer som raskt gir stor gevinst, som boligsektoren og fossil
 498 energiproduksjon. Dette skaper finansiell ustabilitet og forsterker klima- og miljøskader. Staten må ta
 499 kontroll over kapitaltilgangen og styre den mot fellesskapets mål, gjennom direkte engasjement, lover
 500 og reguleringer, skatter avgifter og finans- og pengepolitikk. Det offentlige må eie og styre viktige
 501 funksjoner, tjenester og infrastruktur på nasjonalt og regionalt nivå. Et progressivt skattesystem, med
 502 høyere skattebyrde for de med mest kapital er en nødvendig forutsetning for sosial rettferdighet.
 503 Privat rikdom og offentlig fattigdom er en oppskrift på økt ulikhet.

504

505 Produksjonen av materielle goder er bare en side av økonomien. Å investere i mennesker, gjennom
 506 god utdanning, velfungerende helse- og omsorgstjenester og et velutviklet kulturliv som sikrer
 507 menneskers fysiske og psykiske helse er avgjørende for å sikre velferdsutvikling og gode liv. I Norge
 508 har vi i flere tiår lyktes godt med å løse velferdsoppgavene gjennom demokratisk styring av en sterk
 509 velferdsstat og kommuner med økonomisk handlefrihet. Markedstenkning i og underfinansiering av
 510 offentlig sektor må erstattes med et mer omfordelende skattesystem og økt medbestemmelse til dem
 511 som utfører arbeidet i sektoren.

512

513 Vårt mål er å skape en økonomi som dekker menneskelige behov innenfor naturens tåleevne.
 514 Økonomisk vekst og materielt forbruk fører i dag til en utarming av naturens ressurser, og er en trend
 515 vi er nødt til å snu. For å lykkes er vi nødt til å skape en systemendring. Vi må skape en sosialistisk
 516 økonomi som ikke har vekst og økt materielt forbruk som grunnleggende insentiver for produksjon.
 517 Økonomien må legge til rette for gode livsbetingelser, sirkulært forbruksmønster, mindre ulikhet og
 518 økt fritid. Skal dette lykkes i vår tid, må sosialisme på norsk også innebære at en godt finansiert
 519 velferdsstat er en del av den grønne omstillingen.

520

521 Natur og klima

522 Prinsipper:

523
524 Naturen er alt liv på jorden, også mennesket, og har en verdi som er uavhengig av dens nytte for
525 mennesker. Mangfold i naturen er en styrke som må sikres. Inngrep som har en negativ effekt på
526 naturmangfoldet skal unngås så langt det er mulig, og der inngrep skjer må det respektere føre var-
527 prinsippet og begrunnes i langsiktige interesser for natur og samfunn.

528 529 Langsiktige mål og strategier:

530
531 I mange samfunn har menneskene klart å tilegne seg kunnskap om hvordan det er mulig å leve
532 innenfor naturens tåleevne og høste bærekraftig av naturens ressurser. Dette er kunnskap og erfaring
533 som trengs i den omstillingen som nå ligger foran oss.

534
535 Kapitalismens rovdrift ødelegger kloden. Den tekniske og økonomiske makta i den rike delen av
536 verden har gjort det mulig å gripe inn i og styre naturprosesser på alle nivåer, og til å sentralisere,
537 urbanisere og homogenisere lokale naturbaserte samfunn over hele verden. Den omfattende
538 reduksjonen av mangfold og bruken av ikke-fornybare innsatsfaktorer som følger kapitalkreftenes
539 behov for kortsiktig profitt, kjennetegner verdens mangesidige krise: klimakrisen med stadig mer
540 ekstremvær, naturkrisen med tap av arter, økosystemer og lokalkulturer, økende ulikhet, redusert
541 matsikkerhet og flere sultkatastrofer. Hardest treffer krisene de fattigste landa som har bidratt minst
542 til årsakene. Her hjemme er det de som på ulike vis lever av naturen som rammes hardt. Rike land
543 sitter igjen med de økonomiske fordelene, samtidig som de har best forutsetninger for omstilling,
544 klimatilpasning og for å håndtere konsekvensene av krisen.

545
546 Norge må møte disse endringene på flere måter: ved å svekke våre koblinger til den globale
547 frihandelsøkonomien som driver fram krisene; ved å omstille til fornybar energi; ved å redusere
548 overforbruk og gå over til en sirkulær økonomi med fornybare innsatsfaktorer. For å sikre legitimitet
549 og oppslutning i klimapolitikken må man både gjennomføre en politikk som når klimamålene samtidig
550 som forskjellene mellom folk og land reduseres. Økte klimagassutslipp og tap av biologisk mangfold er
551 to store eksistensielle trusler som må løses i sammenheng. Det er et mål at omstillingen til fornybar
552 energi ikke skal gå ut over naturmangfoldet.

553 554 **Dissens 3:**

555 **Et mindretall i landsstyret bestående av 9 representanter ønsker å legge til følgende tekst:**

556
557 *Likevel kan tiltakene de krever komme i konflikt. Disse konfliktene må vurderes fra sak til sak, men*
558 *ettersom klimagassutslippene også er en ledende årsak til tap av biologisk mangfold, vil det i noen*
559 *tilfeller kunne bli nødvendig å gi klimahensynet forrang.*

560
561 I det nyliberalistiske systemet skal naturen overvinnes, utnyttes og kontrolleres for å tjene
562 mennesket. Vårt mål er å forene menneskenes grunnleggende behov med behovene i den øvrige
563 naturen. Vi vil bruke de neste tiåra til å vri teknologi, kapital, arbeidskraft og menneskelig aktivitet slik
564 at samfunnsutviklinga tilpasses det økologiske mangfoldet og ikke river det ned. Denne brobygginga
565 er vår sivilisasjons største oppgave.

566
567
568

569 Feminisme

570

571 Prinsipper:

572

573 Makt og privilegier skal ikke følge kjønn og alle kjønn bør ha like muligheter. Ingen skal fratras retten til
574 å bestemme over egen person og kropp. Kroppen skal aldri reduseres til en vare eller tjeneste for
575 andre. Samtykke kan ikke kjøpes. Sex og surrogati er ikke arbeid.

576

577 Langsiktige mål og strategier:

578

579 SV er et feministisk parti. Feminisme er et frigjøringsprosjekt - vår feminisme handler om frihet fra
580 kvinneundertrykkende strukturer. Målet vårt er et samfunn der kjønn ikke begrenser folks frihet.
581 Norge som moderne nasjon ble formet i en tid der kvinner ikke hadde stemmerett. Kvinner hadde
582 ikke de samme rettighetene til arbeid, eiendom og formue som menn, og hadde begrenset råderett
583 over egen kropp, seksualitet og fremtid. Kvinnebevegelsen har kjempet fram en lang rekke formelle
584 rettigheter, men fortsatt gjenstår kampen mot dypere patriarkalske strukturer både hjemme og
585 internasjonalt.

586

587 **Dissens 4:**

588 **Et mindretall i landsstyret bestående av 8 representanter ønsker å erstatte linje 583-585 med**
589 **følgende tekst:**

590

591 *Kvinnebevegelsen har kjempet fram en lang rekke med formelle rettigheter og utfordret normer og*
592 *uformelle maktstrukturer. Fortsatt gjenstår kampen mot patriarkalske strukturer som påvirker*
593 *kvinnens liv, særlig globalt. Kvinnefrigjøringa vi kjemper for i Norge, er også del av en internasjonal*
594 *kamp for kvinners frihet.*

595

596 **Dissens 5:**

597 **Et mindretall i landsstyret bestående av 11 representanter ønsker å legge til følgende tekst etter**
598 **forrige avsnitt:**

599

600 *SV bygger videre på den radikalfeministiske kvinnebevegelsen der bekjempelse av menns vold mot*
601 *kvinner, kampen for kvinners rett til å bestemme over egen kropp og kampen mot trange kjønnsroller*
602 *står sentralt.*

603

604 I dagens samfunn møter alle kjønn snevre og rigide kjønnsroller som begrenser frihet. De utgjør
605 uformelle forventninger som introduseres tidlig i livet, og følger oss gjennom livet. Kjønnsrollene
606 holder liv i de patriarkalske strukturene. Kjønnsroller presenteres som en naturtilstand, ikke en sosial
607 konstruksjon, og brukes til å rettferdiggjøre diskriminering av kvinner. Kjønnsroller begrenser alle,
608 men går verst utover kvinner og kjønnsminoriteter. Kjønnsrollene er forankret på mange måter. I
609 arbeidsmarkedet kommer de til uttrykk gjennom store lønnsforskjeller mellom kvinnedominerte- og
610 mannsdominerte yrker, hvor kvinners arbeid nedvurderes. Kvinner tar fortsatt en større andel av
611 arbeidet i hjemmet, noe som fører til at kvinner jobber mer deltid, og dermed tjener mindre og får
612 lavere pensjon.

613

614 Jenter og kvinner utsettes for et massivt skjønnhets- og kroppspress. Dette er et press som
615 kapitalister profitterer på, fordi idealene er umulig å oppnå, men mulig å strebe etter. Synet på
616 hvordan kvinner og jenter skal se ut introduseres tidlig, og idealene følger dem livet ut. Idealene er
617 også rasistiske idet de legger til grunn at hvithet er den universelle definisjonen av skjønnhet.

618
619 Økonomisk selvstendighet gir frihet fra undertrykkende maktstrukturer. For å nå målet om full
620 kvinnefrigjøring må kvinner som gruppe sikres det samme nivået av makt, penger og frihet som
621 gruppen av menn. Da trenger vi et likestilt arbeidsliv og kvinner må ha økonomisk selvstendighet.
622 Målet er et samfunn hvor makt og privilegier ikke følger kjønn.
623
624 Menns vold mot kvinner er et av de største samfunnsproblemene verden over. Vold og voldtekt er de
625 sterkeste midlene for å kontrollere og undertrykke kvinner, særlig den volden kvinner utsettes for i
626 private relasjoner. Vold mot kvinner er normalisert i den grad at det ikke blir sett på som et
627 strukturelt samfunnsproblem, men snarere som enkelttilfeller. Målet er et samfunn fritt for menns
628 vold mot kvinner, med en nullvisjon for partnerdrap.
629
630 Vold mot kvinner ligger også til grunn i den stadige kommersialiseringen av kvinnekroppen. I en
631 kapitalistisk økonomi får kvinnekroppen verdi som vare, og fattigdom er den fremste
632 rekrutteringsmekanismen til prostitusjon. Det er en trussel mot alles frihet når kroppen blir redusert
633 til en vare som kan kjøpes for penger.
634
635 Å utøve kontroll over kvinners kropp og seksualitet er en effektiv måte å dominere og undertrykke
636 kvinner på. En forutsetning for at kvinner kan leve frie og selvstendige liv er at de har selvråderett
637 over om og når de skal ha barn. I store deler av verden er kvinners seksuelle og reproduktive
638 rettigheter underlagt streng politisk og sosial kontroll. Retten til prevensjon og selvbestemt abort må
639 forsvares og styrkes.
640
641 I dag finnes det strukturelle forskjeller i helse, basert på kjønn, klasse og etnisitet. Forskning på helse
642 har basert seg på kroppen til hvite menn, dette har store konsekvenser for kvinner. Føde- og
643 barseltilbudet er et eksempel på hvordan kvinnehelse blir systematisk nedprioritert. Alle skal ha lik
644 rett til helsehjelp.
645
646 Rigide, nedarvede kjønnsrollemønstre definerer fortsatt hvordan vi lever, både når det kommer til
647 samlivsform, kjønnsuttrykk og -normer. Kvinner blir forsøkt splittet langs mange akser, herunder
648 funksjonsnivå, klassetilhørighet, rasifisering og seksuell orientering. Disse ulike formene for
649 diskriminering og undertrykking overlapper og forsterker hverandre. Vår inkluderende kvinnekamp
650 kjemper for alles rett til selv å definere eget liv, også på tvers av samfunnets forventninger.
651
652 Mennesker som bryter med kjønnsrollemønsteret blir utsatt for sanksjoner, hets og diskriminering.
653 Denne kjønnsbaserte volden og undertrykkingen inkluderer vold utøvd for å kue kvinner, men også
654 vold utøvd mot andre grupper for å tvinge dem til å bøye seg for samfunnets rådende kjønnsnormer.
655 Særlig ikke-binære og transpersoners mulighet til å leve frie og trygge liv begrenses av dette.
656 Heteronormativitet, homofobi og transfobi er trusler mot feministisk frigjøring. Både
657 kvinnebevegelsen og den skeive bevegelsen kjemper mot patriarkalske strukturer og rigide
658 kjønnsroller. Den feministiske kampen er solidarisk og rommer alle disse kampene, den inkluderer
659 alle. Ingen er fri før alle er fri.

660
661
662
663
664

665 Urfolk

666

667 Prinsipper:

668

669 Urfolk skal ha til selvbestemmelse over egen kultur, samfunn og næringer. Den tradisjonelle
670 kunnskapen urfolk forvalter om generasjoners tilpassing til naturen, er en viktig ressurs i omstillingen
671 til en bærekraftig økonomi. Overlevelse av urfolkskultur er avhengig av tradisjonsnæringene og av
672 tilknytning til land, og må sikres både internasjonalt og i Norges del av Sápmi.

673

674 Langsiktige mål og strategier:

675

676 Gjennom historien har stater overtatt urfolks landområder og utsatt urfolkene for ulike former for
677 kolonisering og assimileringpolitikk. Urfolks rettigheter er anerkjent i Folkeretten, i ILO-konvensjonen
678 og andre internasjonale organer. I praksis mangler likevel urfolk mange steder i verden både
679 selvbestemmelse og beskyttelse av egne næringer, samfunn og kultur. I enkelte land er det direkte
680 farlig for urfolk å kjempe for sin kultur og sine rettigheter.

681

682 Vi legger til grunn at urfolks språk, kultur og tradisjonsnæringer trenger ekstra vern for å overleve.
683 Rasisme og diskriminering mot urfolk skal motarbeides, og vi vil kjempe for respekt for
684 urfolksrettigheter både internasjonalt og nasjonalt. Norges territorium er tuftet på to folk –
685 nordmenn og samer. De to folkenes historie er nøye sammenvevd gjennom samliv i tusener av år. At
686 den norske stat har ført en politikk med mål om å viske ut samisk språk, identitet, kultur og næringer,
687 har satt dype spor i mennesker og lokalsamfunn, og påvirker fremdeles relasjoner og
688 samfunnsutvikling. Det er en klar plikt for majoritetssamfunnet å bidra til arbeidet med å styrke det
689 samiske samfunnet etter skadene det er påført av fornorskingspolitikken.

690

691 Å bevare og styrke samisk språk og samiske tradisjonsnæringer er avgjørende for at samisk kultur og
692 samfunn skal overleve. Tap av areal er en trussel for reindriften, mens tap av fiskerettigheter og
693 strukturendringer i fiskeflåten har fratatt mange samer langs kysten muligheten til å velge fiske som
694 levevei. Derfor må vi styrke grunnlaget for tradisjonsnæringer, anerkjenne urfolks kunnskap om
695 naturen i sine nærrområder, og sikre sterkere vern mot arealinngrep i samiske områder. Det er
696 avgjørende for samenes fremtid at samiske organer får mer innflytelse og kapasitet til å jobbe med
697 viktige saker for det samiske og norske samfunnet, og at samisk selvbestemmelse styrkes.

698

699 Det grønne skiftet må gjennomføres på en måte som sikrer urfolks rettigheter og muligheter til å
700 videreutvikle sin kultur på egne premisser. Vi må unngå en grønn kolonialisme. Prinsippet om urfolks
701 frie, forhåndsinformerte samtykke, utgår fra FNs urfolkserklæring. At Norge har signert denne,
702 forplikter oss til å følge opp både internasjonalt og i Norges del av Sápmi. Det innebærer at
703 rettighetshavere må sikres full informasjon om inngrep som kan påvirke dem og retten til å gi sitt
704 samtykke før disse kan iverksettes. Det skal ikke være urfolk som betaler prisen for den skaden
705 statene og bedriftene til jordas rikere og mektigere folkeslag har gjort med kloden.

706

707

708

709

710

711 Antirasisme

712 Prinsipper:

713
714 Alle skal ha like rettigheter og muligheter i livet uavhengig av hudfarge, religion og etnisk,- sosial- eller
715 kulturell bakgrunn.

717 Langsiktige mål og strategier:

718
719 Rasisme undertrykker, utnytter og holder folk i ufrihet, og har stått for noen av historiens mest
720 grusomme forbrytelser, blant annet gjennom drap, vold og høyreekstremisme. Rasismen deler
721 mennesker inn i grupper og forsøker å etablere en sannhet om at noen mennesker er overlegne
722 andre. Raseteorien eksisterer fortsatt, i dag er fortsatt rasisme basert på hudfarge sterkt tilstede,
723 kulturell rasisme og islamofobi er sterkt økende. De falske ideene om at minoriteters kulturer er
724 mindre verdt og er inkompatibel med vestlig majoritetskultur må bekjempes. Vårt mål er et mer
725 mangfoldig samfunn fritt for rasisme og diskriminering.

726
727 Rasisme tar mange former: vi ser strukturell rasisme i håndhevelse av lover og regler, vi ser det i
728 asylpolitikk og arbeidsliv, og rasistiske holdninger som møter folk i hverdagen. Rasisme får også
729 uttrykk gjennom vold og høyreekstremisme. Norges nasjonale minoriteter har vært utsatt for
730 historisk undertrykking, og må fremdeles kjempe for å hevde sine kulturelle rettigheter. Vårt mål er at
731 språk og kultur for nasjonale minoriteter og urfolk må sikres.

732
733 Rasisme henger sammen med ulikhet i makt og rikdom. Forskjeller skaper hierarkier, hvor ideer om
734 overherredømme kan etableres. Den globale kapitalismen er bygd på å behandle noen mennesker
735 som mindre verdifulle enn andre.

737 **Dissens 6:**

738 **Et mindretall i landsstyret bestående av 8 representanter ønsker å legge til følgende tekst:**

739
740 *[...] andre, og skaper konstruerte interne motsetninger i arbeiderklassen. Dette svekker den*
741 *internasjonale arbeiderbevegelsen og styrker kapitalen.*

742
743 Kolonialismens rasistiske mekanismer er videreført til dagens samfunn. Den høye andelen
744 innvandrere og papirløse i svart arbeid og underbetalte jobber viser at noen tjener penger på rasisme
745 og noen, også i Norge, behandles som mindre verdige.

746
747 Rasistiske holdninger og handlinger rammer minoritetsbefolkningens liv og helse. I tillegg til den
748 grunnleggende urettferdigheten rasismen representerer og de materielle ulikhetene den skaper,
749 utgjør rasismen også et folkehelseproblem.

750
751 Vi vil bekjempe rasisme, antisemittisme, islamofobi, diskriminering og høyreekstremisme. Likeverd,
752 like muligheter og frihet for alle er ikke oppnådd før både institusjonell og strukturell rasisme, og
753 hverdagsrasisme er bekjempet. Kampen må både være langsiktig og kortsiktig.

754
755 På lengre sikt er kampen for mer felleskap og små forskjeller i makt og rikdom veien til mindre
756 konflikt, hat og utenforskap. Vi må legge til rette for en integrering som balanserer behovene til
757 lokalsamfunn og solidaritet med innvandrere som vil bli en del av samfunnet, og vi må forhindre
758 segregering. Vi må utvikle et apparat for å fange opp ekstremisme så tidlig som mulig og hjelpe
759 personer ut av ekstreme miljøer. De som utsettes for hat og vold må vernes og beskyttes, og
760 gjerningspersonene må møtes med fordømmelse.

761 På kort sikt må alle former for rasisme møtes med kraftig reaksjon. Vi vil reagere kraftig på alle tegn
 762 på rasisme, enten det er på nett, i gatene, i arbeidslivet eller i institusjoner. Vi vil ta i bruk alle lovlige
 763 midler i møte med hverdagsrasisme. Den militante, organiserte og voldelige rasismen utnytter
 764 organisasjonsfriheten og demokratiske rettigheter for å bekjempe demokratiet. Deres agitasjon i det
 765 offentlige rom og deres eksistens utgjør en trussel mot det åpne demokratiet og særlig minoriteters
 766 trygghet.

767

768 **Dissens 7:**

769 **Et mindretall i landsstyret bestående av 5 representanter ønsker å legge til følgende siste setning i**
 770 **avsnittet over:**

771 *Nazistiske organisasjoner og organisasjoner som arbeider for etnisk rensing og en voldelig rasistisk*
 772 *ideologi må forbys.*

773

774 Den globale rasismen må møtes med internasjonal solidaritet og klassekamp, altså den felles
 775 interessen vanlige mennesker har på tvers av grensene for rettferdighet og frihet. Det innebærer
 776 blant annet at Norge må føre en solidarisk politikk som bidrar til utjevning til fordel for folkene i det
 777 globale sør.

778

779

780 Solidaritet

781 Prinsipper:

782

783 Ingen land eller folk skal oppleve utbytting, undertrykking eller nød. Alle skal ha et anstendig
 784 materielt velstandsnivå. Solidaritet er at mennesker og nasjoner i fellesskap beskytter hverandre og
 785 bidrar til å virkeliggjøre hverandres mål – det er en forutsetning for fred, rettferdighet og en verden i
 786 økologisk balanse.

787

788 Langsiktige mål og strategier:

789

790 Århundrer med rasistisk slaveri og kolonialisme har ført til at de rike, vestlige industrilandene har tatt
 791 en dominerende posisjon i verden gjennom vold og makt. Multinasjonale selskaper og rike land skor
 792 seg på å utnytte billige råvarer og arbeidskraft. Moderne imperialisme og utbytting preger fortsatt
 793 verdensøkonomien. Multinasjonale selskaper og nyliberal frihandel forsterker den økonomiske
 794 ulikheten mellom vestlige land og det globale sør. Konsekvensen er at arbeidere utnyttes og mange
 795 lever i slavelignende forhold.

796

797 Med tilbakegang i demokratisk utvikling og stort press på menneskerettigheter, blir styresett mer
 798 autoritære, med økende politisk, sosial og økonomisk undertrykking.

799

800 Den rike delen av verdens makt er bygd på fossil energi og naturinngrep. Dette har forårsaket en
 801 klima- og miljøkrise som truer livsgrunnlaget vårt, og som rammer fattige land hardest.
 802 Konsekvensene er mer fattigdom, krig, sosial uro, flukt og ressurskonflikter. Allerede er mange titalls
 803 millioner mennesker på flukt i verden.

804

805 Det hviler et stort ansvar på Norge for å snu utviklingen, som et rikt vestlig land som har tjent stort på
 806 fossil utvinning. Norge må kutte klimautslipp mer og raskere enn de fleste andre land. Vi skal gå i
 807 front for å støtte finansiering av omstilling, klimatilpasning, tap og skade som følge av klimaendringer
 808 i andre land. Norge skal føre en human og solidarisk politikk overfor mennesker på flukt.

809

810 Løsningene på de to store utfordringene i vår tid – ulikhetskrisen og miljøkrisen – henger sammen og
 811 må også løses globalt. Hvis fattigere land skal klare å omstille seg, kutte utslipp og bygge velferd, må
 812 vi endre det økonomiske systemet, slik at disse landene ikke blir utnyttet.

813
 814 Skal vi få en utvikling på folks og naturens premisser, må vi erstatte kapitalmaktas tvang med en
 815 solidarisk utviklingspolitikk. Globalt trenger vi en handels- og finanspolitikk som stanser utbytting og
 816 kapitalflukt, og som støtter opp om målene om mindre forskjeller, kutt i klimagassutslipp og
 817 økosystemer i balanse. Vi trenger en global klimapolitikk hvor de rike delene av verden tar sitt
 818 rettmessige og historiske hovedansvar. Vi trenger å gjøre det mulig for alle land å brødfø egen
 819 befolkning ved å ta vare på jorda og støtte en selvstendig matproduksjon. Vi trenger en human og
 820 solidarisk flyktningspolitikk, hvor antallet som skal få beskyttelse bestemmes av behovet, ikke av hvem
 821 som ses på som verdige. Vi trenger en samstemt utviklingspolitikk, hvor alle politikkområder sammen
 822 bidrar til politisk, sosial og økonomisk frigjøring.

823
 824 Landenes selvstendighet må forsvares og sikres, samtidig som de globale utfordringer som går på
 825 tvers av landegrenser må løses gjennom sterke multilaterale organisasjoner. Den globale kapitalismen
 826 må svekkes gjennom sterke folkebevegelser og internasjonal klassekamp – en internasjonal solidaritet
 827 nedenfra.

828

829 Fred og sikkerhet

830 Prinsipper:

831
 832 Samfunnet skal være trygt for alle. Alle land har rett til selvstendighet, selvråderett og til å beskytte
 833 seg og hevde suverenitet, innenfor rammene av en internasjonal rettsorden. Målet med forsvars- og
 834 sikkerhetspolitikken er varig fred og trygghet.

835
 836 Langsiktige mål og strategier:

837
 838 Verden står overfor store sikkerhetsutfordringer. Store sosiale forskjeller og miljøkriser skaper
 839 ressursmangel, uro og konflikt.

840
 841 Autoritære stater og krefter utfordrer og bryter ned internasjonal rett. Rivaliseringen mellom
 842 imperialismaktene fører til økt spenning og opprustning gjennom deres ønske om økt makt og
 843 profitt. For å muliggjøre denne ekspansjonen er de avhengig av å destabilisere andres land og
 844 økonomier. Kapitalismen vil derfor alltid være en trussel mot sikkerhet mellom stater.

845
 846 **Dissens 8:**

847 **Et mindretall i landsstyret bestående av 16 representanter ønsker å beholde opprinnelig tekst på**
 848 **linje 841-844:**

849
 850 *Rivaliseringen mellom stormaktene fører til økt spenning og opprustning. Autoritære krefter i verden*
 851 *er på fremmarsj. Det er fare for bruk av atomvåpen. Data- og bioteknologi ute av demokratisk kontroll*
 852 *utgjør en trussel for folk og samfunn. Norges, og mange andre lands, totalberedskap i møte med*
 853 *utfordringene er mangelfull.*

854
 855
 856

857 Forsvar- og sikkerhetspolitikkenes utgangspunkt må derfor alltid være å fjerne de grunnleggende
858 årsakene til spenninger og konflikt. Derfor ligger løsningene ofte på andre områder enn forsvars- og
859 sikkerhetspolitikken. Dessverre preges verden i dag av en overdrevet tro på militærmakt som løsning
860 på problemer. Det bidrar til opprustning, militære intervensjoner og eskalerende stormaktrivalisering.
861 Dette undergraver en verdensorden der rett går foran makt, og svekker de institusjonene og avtalene
862 som gjør oss og verden trygge.

863
864 Vårt utgangspunkt er at konflikter fortrinnsvis skal bli løst med ikkevoldelige midler. Vi tar avstand fra
865 all bruk av militærmakt som ikke er hjemlet i FN-pakten. Vi vil i samarbeid med fredsbevegelsen føre
866 en aktiv fredspolitikk i solidaritet med de som rammes hardest av krig.

867
868 I en verden preget av stormakters agenda og den sterkeste rett øker forskjellene, og mindre og
869 fattigere land blir utbyttet. En mer rettferdig fordeling og en regelstyrt verden hvor folkeretten
870 respekteres er avgjørende for fred og trygghet i verden. Verdens atomvåpenarsenaler utgjør en
871 trussel mot hele sivilisasjonen og verdens økosystemer. Norge skal fordømme atomvåpen og andre
872 masseødeleggelsesvåpen og gå foran i arbeidet for en atomvåpenfri verden.

873
874 Stormaktsinteresser skal ikke styre Norges handlinger. Dette innebærer ingen atomvåpen eller
875 stasjonering av utenlandske styrker på norsk jord i fredstid, og en restriktiv politikk for salg og eksport
876 av norske våpen.

877
878 Samtidig må Norge kunne forsvare våre demokratiske verdier og institusjoner. Vi trenger et
879 territorialforsvar med tilstrekkelig evne til å hevde vår suverenitet. Vi ønsker ikke et profesjonalisert
880 forsvar som fjerner seg fra befolkningen det skal beskytte. Et vernepliktbasert folkeforsvar gjør både
881 samfunnet mer robust og sikrer at en større del av medlemmene i samfunnet kan delta i den åpne
882 forsvars- og sikkerhetsdebatten.

883
884 Forsvarssamarbeid og sikkerhetsallianser med andre land kan inngås utfra felles geografiske,
885 defensive forsvarsinteresser. Vårt mål er at slike allianser skal ivareta forsvaret av landområder, og
886 ikke brukes som instrument for stormaktsinteresser eller ha atomvåpen som del av sin strategi.

887
888 En del av totalberedskapen handler også om å beskytte innbyggerne mot terror og trusler. Da må vi, i
889 tillegg til politiinnsats, forebygge utenforskap og polarisering gjennom inkludering i samfunnslivet og
890 sikre små forskjeller i makt og rikdom.

891
892 Det er ikke mulig å fullt ut sikre seg mot trusler – risiko er noe vi må leve med – men med strukturelle
893 grep kan vi begrense risikoen. En overdreven sikkerhetspolitikk er et samfunnsmonne som kan gi
894 ufrihet, politistat eller militarisering av samfunnet.

895
896 Klimaendringene har store konsekvenser i Norge, og krever en omfattende tilpasning for å trygge folk,
897 lokalsamfunn, ressursgrunnlag og viktig infrastruktur. Den lokale beredskapen skal være
898 tyngdepunktet i møtet med kriser. Norge bør være mest mulig selvforsynt med mat, energi og
899 medisiner.

900
901
902
903
904
905
906
907

908 Sosialisme nedenfra

909 Prinsippprogrammet er det ideologiske grunnlaget for Sosialistisk Venstreparti. Her fastsettes våre
910 ideer, visjoner og strategier som danner utgangspunktet for vårt arbeid lokalt og nasjonalt, i
911 kommuner, fylker og på Stortinget.

912
913 Sentralt i våre prinsipper er at forandring ikke er noe som skal komme ovenfra, fra markedet, eller fra
914 en elite eller et ekspertvelde. Demokratisk sosialisme bygger på ideen om at grunnleggende
915 forandring må drives frem av oss selv, ikke på våre vegne. Dette gjør at våre prinsipper også skal
916 forme måten vi jobber på som parti.

917
918 Sosialistisk Venstreparti er et verktøy for demokratisk endring av Norge og verden. For å oppnå
919 grunnleggende samfunnsendringer arbeider SV både gjennom valg, folkevalgte organer og gjennom
920 aktivisme og deltakelse i bevegelser. SV søker makt og samarbeider med andre partier for å oppnå
921 fremgang for vårt prosjekt. Målet er politiske resultater, ikke posisjoner i seg selv.

922
923 Forandring må strømme nedenfra, både gjennom ideer og ved å etablere eksempler i praksis. Derfor
924 begrenser ikke SVs standpunkter seg til hva som til enhver tid regnes som folkevalgte organers
925 ansvarsområder. Derfor knytter SV de politiske hverdagskampene til hovedprosjektene om en
926 sosialistisk og feministisk samfunnsordning. Derfor søker SV etter politiske krav og løsninger som
927 peker utover dagens system og samfunnsorganisering, i retning sosialisme. Fellesskapsløsninger i hele
928 det norske samfunn viser vei i praksis.

929
930 SV bygger videre på vår bevegelses seire, og vet at et rettferdig samfunn er mulig. Vanlige
931 menneskers organisering og deltakelse har formet samfunnet til fordel for de mange, i konflikt med
932 de rike og mektige. Vi anerkjenner at ikke alle bevegelser eller grupperinger som representerer
933 minoritetsbefolkningen har like lett for å bryte lydturen i samfunnsdebatten. Et demokratisk
934 samfunn forutsetter også levende utenomparlamentariske bevegelser. Et sosialistisk samfunn formes
935 gjennom folkelig deltakelse og politisk kamp. Kampen for sosialisme må innebære at vi kjemper for at
936 klasseskiller fjernes og at godene deles. Mennesker som har innflytelse over egen hverdag og fremtid,
937 er en styrke for samfunnet. Vanlige menneskers organisering og deltakelse har formet samfunnet til
938 fordel for de mange, i konflikt med de rike og mektige.

939
940 SV står i tradisjonen til den demokratiske venstresiden, og vet at et rettferdig samfunn er mulig. Fordi
941 folk forandrer verden!